

İSLÂM DÜNYASINDA KÜTÜPHANECİLİĞİN DOĞUŞU VE İLK ÖRNEKLERİ

(BEYTÜ'L-HİKME'DEN DARU'L-HİKME'YE)

Yrd.Doç.Dr. Necati AVCI
Osmangazi Üniv. İlahiyat Fak.

ÖZET

İslamiyet'in gelişi ile birlikte Arap toplumunun dünyası değişmiş, gizli yetenekleri açığa çıkmış ve hayatın akışı bambaşka bir kültürle tanışmaya başlamıştır. İslam'ın, topluma verdiği dinamizm sayesinde çok kısa denebilecek bir sürede Müslümanlar üç kıtaya yayılmış, çok eski medeniyetlerin beşiklerini ele geçirmiş, böylece bu medeniyetlerin sorunlarıyla da karşı karşıya gelmişlerdir.

Dört halife döneminde (632-660) fetihler sonucu ortaya çıkan bu durum karşısında çözülmesi öncelikli olan sorunlar olduğundan, sosyal bakımdan göze çaracak kayda değer bir kültürel alışveriş ve ilerleme kaydedilememiştir.

Emevîler döneminde (660-750) ise, bilimsel eserlerin ortaya çıkışı, yabancı bilim adamlarının değişik dillerden çeviriler yapmaya yönelmesi, halifelerin ve devlet ileri gelenlerinin bilimsel eserlere ve kitap edinmeye eğilim göstermeleri artmış ve ileriki dönemlerin kütüphaneciliğine bir zemin hazırlanmıştır.

Abbasî dönemine gelindiğinde (750-1258), özellikle de bu dönemin başlangıcında önce ilk özel kütüphaneler sonra da genel kütüphaneler teşekkül etmeye başlamış, halife, vezir ve devletin diğer ileri gelenlerinin teşvikiyle de bazı bilim adamları, şimdiki kütüphanelerimizin temelini atmaya başlamışlardır. Bunların en göze çarpan nümuneleri; Batlamyusoğullarının İskenderiye'de kurduğu İskenderiye, Abbasîlerin Bağdat'ta kurduğu Beytül-Hikme ve Fatımîlerin Kahire'de kurduğu Daru'l-Hikme; yazımızda ele alınmış ve okuculara sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Kütüphanelerin doğuşu, Daru'l-Hikme, Beytül-Hikme, Emevî, Abbasî, Fatımîler.